

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Belastningsregister och avskiljande av studenter (SOU 2021:83)

Ert dnr U2021/04368

Domstolsverket har granskat betänkandet mot bakgrund av den verksamhet som bedrivs av myndigheterna inom Sveriges Domstolar, dvs. utifrån hur förslaget kan tänkas påverka verksamheten ekonomiskt, organisatoriskt och utbildningsmässigt. Granskningen har även omfattat hur förslaget kan påverka verksamhetsstöd, arbetsformer eller rättssäkerheten generellt.

Utredningens förslag bedöms inte påverka Sveriges Domstolar i någon större mån och Domstolsverket har därför inget att invända mot förslaget utom i ett avseende.

Det föreslås i betänkandet en skyldighet för domstol att underrätta berört lärosäte om student på viss utbildning döms för visst brott (1 § i föreslagen ny förordning om underrättelse till universitet och högskolor om domar i vissa brottmål). Domstolsverket avstyrker förslaget av de skäl som anges nedan.

Det bedöms inte finnas förutsättningar för domstolarna att fullgöra denna skyldighet med hög kvalitet. Den främsta anledningen är att det inte alltid finns information om den åtalades sysselsättning i målen. Även utredningen har uppmärksammat detta och konstaterar att föreslagen ordning inte är ett vattentätt system (sid. 200).

Den föreslagna expedieringsskyldigheten skulle även innebära fler manuella arbetsmoment för domstolarna. Domstolsverket ser löpande över domstolarnas expedieringsskyldigheter generellt och har bland annat analyserat möjligheterna att automatisera expedieringar av domar. Automatiserad expediering förutsätter dock att de uppgifter som föranleder expediering förekommer strukturerat. Det är inte möjligt att skapa sådan strukturerad information när det gäller den typen av uppgifter det nu är fråga om (om den åtalade genomgår viss utbildning). Det är därför inte heller möjligt att i befintliga mål- och ärendehanteringssystem skapa en automatiserad expediering till visst lärosäte. Inhämtnings- och kontroll av de aktuella uppgifterna skulle därför kräva manuell hantering med risk för att inte alla expedieringar fångas upp.

Frågan om den nu föreslagna expedieringsskyldigheten måste även sättas i ett större sammanhang. Det finns många olika författningar som reglerar när och hur domstolar ska underrätta annan myndighet om vissa avgöranden. I vissa fall då expedieringsskyldigheten grundar sig på uppgifter som domstolen förhåller sig till vid sin prövning, t.ex. brottet eller påföljden, har domstolen goda möjligheter att expediera till annan myndighet med hög kvalitet. Som nämnts ovan har domstolen dock sällan tillgång till uppgifter om den åtalades sysselsättning och även om uppgiften finns kan den inte kvalitetssäkras. Det förhåller sig dessutom på det sättet att olika omständigheter utlöser expedieringsskyldigheten i de olika författningarna; i vissa fall är det ett visst yrke och viss typ av brott eller påföljd, i andra fall en annan kombination av visst yrke och typ av brott eller påföljd. Domstolarna har alltså redan idag en stor mängd omständigheter att kontrollera för att uppfylla skyldigheten att expediera avgöranden till berörda myndigheter. Redan variationen i sig innebär i praktiken svårigheter för domstolarna att uppfylla skyldigheterna.

Domstolsverket får nu och då information om att det finns problem kopplade till domstolarnas expedieringsskyldigheter. Exempelvis finns brister i den skyldighet, som även nämns i betänkandet (sid. 200), för domstolar att expediera vissa avgöranden till Inspektionen för vård och omsorg men även brister till Socialstyrelsen och Transportstyrelsen förekommer. En av anledningarna till detta kan, som också påtalats av Domstolsverket, vara att uppgift om den åtalades yrke saknas i målet.

I detta sammanhang är det också värt att lyfta fram att det har uppmärksammats att domstolar i vissa fall expedierat avgöranden till en myndighet som inte skulle underrättats om dessa avgöranden. Detta är en risk som inte är obetydlig sett utifrån det helhetsperspektiv som återspeglats ovan. En sådan felaktig expediering innebär såväl integritetsintrång som eventuell personuppgiftsincident.

Domstolsverket ser alltså med utredningens förslag i denna del en risk för liknande problematik som redan uppmärksammats kring frågan. Den föreslagna ordningen med en expedieringsskyldighet för domstolarna riskerar därför ytterst att leda till att inte alla domar avseende dömda studenter kommer berörda lärosäten tillhanda, vilket kan innebära risker för att dömda studenter förblir oupptäckta och inte blir föremål för exempelvis avskiljande.

Domstolsverket anser därför att ett annat alternativ än den föreslagna ordningen ska utredas.

Detta yttrande har beslutats av rättschefen Charlotte Driving. Föredragande har varit juristen Sofia Odelberg.

Charlotte Driving

Sofia Odelberg